

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I. Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrlet Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. :::: Inserati se zaračunajo po dogovoru

Vabilo

na

III. delavsko-mladinski zbor

kršansko socialistične „Krekove mladine“

ki se vrši v udeležbo 12. oktobra 1924 ob 9 uri popoldne v dvorani Rokodelskega doma v Ljubljani.

Sporod zborovanja:

1. Otvoritev in pozdrav.
2. Poročilo osrednjega izvrševalnega odbora.
3. Kulturno delo v organizaciji, referira tovariš Iv. Čajšek.
4. Ženska organizacija, referira tovarišica Tonči Eržen.
5. Delavski tisk, referira tovariš Ivan Pečan.
6. Cilji in pomen „Krekove mladine“, referira tov. Ivo Vodnik.
7. Volitev novega osrednj. izvrševalnega odbora.
8. Slučajnosti.

Dolžnost vsakega zavednega člana in prijatelja „Krekove mladine“ je, da se zborovanja gotovo udeleži.

S kršansko socialističnim pozdravom, nasvidenje.

Ob Krekovi obletnici.

Ljubljana, dne 7. oktobra 1924.

Jutri, dne 8. oktobra 1924 bo sedem let, ko je dohitela smrt nenadoma v St. Janžu Janeza Ev. Kreka, spočetnika vseh dobrih organizacij, ki so dvignile slovensko delovno ljudstvo od tal in mu prinesle svobodo.

Kršansko socialistično delavstvo ima še posebno dolžnost, da se pokojnega dr. Kreka ne prebata spominjati, saj je ravno dr. Krek v delavskih organizacijah razvil svoje najboljše misli in v delavskih organizacijah pustil največji kos svojega dela.

Danes, ko je preteklo že sedem let, kar je črna zemlja zagrnila največjega Slovenca, vstajajo po vseh kotih Slovenije modrijani in si drznejo dopovedovati, da pokojni Janez Ev. Krek na koncu koncev le ni bil tak velikan in tako priden delavec kot se o njem govori in piše. Da je imel pač to zmožnost, da je organizacije ustanavljal in jim postavljaj načelstva in načelnike in odbore, da pa ni bil nikakr praktičen delavec in da bi bila še marsikaka organizacija propadla, ako bi bila odvisna od dr. Krekovega vodstva. Tako nekak katederski socialist da je bil rajni dr. Krek. Da gre glavna zasluga za napredek slovenskega naroda čisto drugim ljudem, ki so bili tako dobri, da so se pustili voliti v načelstva in blagovolili za društveno poslovanje prevzemati odgovornost.

Ne bomo meritorno odgovarjali tem modrijanom, ki jih je Ljubljana in Slovenija prepolna, pač pa bi povdarili eno:

Bistvo Krekovstva je: gledati v bodočnost. Imeti pred sabo neprestano smoter in zato podrejevati vse delo temu smotru in delo prikrejevati tako, da se temu smotru vedno bolj približujemo.

Kdor razume to, se ne bo nikdar več drznil vstati in reči, da je bil rajni dr. Krek za praktično delo neporaben človek. Poraben, poraben. Pa še kako. Ali eno je vedel. Da je svoboda kršanskega delovnega ljudstva prva in da je vsled tega potrebno, da se vsakdanje delanje in nehanje mora ravnati po smotru. Zato se dr. Krek ni nikdar zagrizel v en sam sistem in ga držal trdovratno tako, da bi bil s tem odbijal delavoljne in delazmožne ljudi od sebe ter zaviral življenje v smeri, v katero življenje nujno pelje.

Slovensko javno življenje hira danes ravno zato, ker so ga dejali izvestni ljudje v spono, preko katerih življenje nikdar iti ne more in se mora v njih vsak pravi in zdravi napredek udušiti.

V interesu napredka je, da gremo preko paragrafov in poslovnikov na delo, ki ga od nas življenje zahteva.

K občnemu zboru „Krekove mladine“.

V nedeljo, dne 12. t. m. se zbero v Ljubljani odposlanci „Krekove mladine“, katoliške delavske izobraževalne organizacije, da obdrže svoj tretji redni občni zbor.

„Krekova mladina“ je imela težak porod, in marsikateri kvaražugon jo je bil že ob njenem rojstvu zapisal smrti. Toda prešla je preko faze neobogljene dojenčka in se razvija v pravo smer.

„Krekova mladina“ se je ustanovila iz notranjih potreb kršč. delovnega ljudstva. Naše šolstvo, poburjeno od osnovnih razredov pa do visoke šole, pušča popolnoma v nemar zlasti delavsko mladino v njeni najvažnejši dobi: **Ko iz otrok postajajo fantje in dekleta in ko si nameravajo ustanoviti srečno družinsko življenje.** Baš v tem velikem številu delavske mladine, prepuščene vetrom, pa leži neizmeren zaklad človeške dostojanstvenosti. Kdor ga bo dvignil iz blata v žarke luči nebeškega Solca, si bo lahko svojil naslov apostola apostolov današnjih dni. In „Krekova mladina“ hoče izvršiti to veliko nalogo, proseč katoliško inteligenco pomoči radi kat. stvari in za lon božji.

Gospod Marte Velikonja je rekel na občnem zboru „Ljudskega odra“, da bo treba med drugim razčistiti tudi razmerje do „Krekove mladine“. Menimo, da je vse, kar naj bi tvorilo neko »navzkrižje« silno malenkostno in skoraj omebe nevedno. „Krekova mladina“ noče niti najmanj postati konkurentinja smotrom „Ljudskega odra“ ali „Prosvetne zveze“. Ona ima svoj poseben smoter in tako široko posebno delovno polje, da program drugih naših izobraževalnih organizacij izpopolnjuje. In da se vrzel čimprej zamaši, potrebuje „Krekova mladina“ vsestranske pomoči od vseh naših činiteljev, javnih delavcev. „Krekovci“ so danes zares največ na odru. Pa ne mislijo ostati na njem. Saj je tudi visokošolski profesor najprej hodil v ljudsko šolo! Ko bodo naši „Krekovci“ dobili dovolj podpore, dejanske in moralne ter nekaj kašipotov iz vrst katoliške inteligence, tedaj se bodo takozvana »razmerja« do drugih organizacij sama od sebe razčistila.

V paragrafe pa bo „Krekova mladina“ uklenjena samo toliko, kolikor je to potrebno za društveno poslovanje. Sicer pa bodo vedno snovali novo, podirajoč vse, kar se je preživelo. Tako je delal tudi oni, po katerem je kršč. delavska mladina krstila svoje društvo.

„Krekovci“, na plan! Vse malenkostne predsodke v koš! Širok je bil dr. Krek, širok! Vse: ljubezen in sovrastvo, jok in vrisk je lahko obseglo njegovo srce. Za to je bil prerok in za to je njegovo delo rodilo trajne uspehe.

Zato je tudi lahko dejal s plešo na glavi: Fantje, jaz sem mlad!

Ostanimo i mi mladi!

Politični pregled.

Drugod.

Anglija. Po raznih znakih sodeč stoji Anglija neposredno pred novimi državnoborskim volitvami. Kapitalistični krogi so baje nezadovoljni s trgovinsko pogodbo z ruskimi sovjeti, vsled česar hočejo odreči podporo Macdonaldovi delavski vladi, ki ima — kakor znano — v parlamentu samo relativno večino.

Nekateri politični krogi pa zatrjujejo, da hoče izzvati volitve delavska stranka sama, računajoč na znaten napredek od lanskil volivnih izidov. Brez dvoma ni zadnja Macdonaldova zasluga, da se je rešilo porurško vprašanje in da bo pristopila Nemčija v društvo narodov, ki je na pravkar zaključenem zasedanju letos prvič resno razpravljalo o splošni razorožitvi. Tudi je Macdonald glava vseh miroljubov, vsled česar je njegov vpliv vsepovsod, zlasti pa doma zelo zrastel.

Svetovna javnost seveda napeto pričakuje, kako se bodo dogodki v Angliji razvijali dalje.

Francija. Položaj v Franciji bistveno ni drugačen od položaja na Angleškem. Herriotova vlada je v marsičem popolnoma odvisna od režima v Londonu. Saj sta se Macdonald in Herriot v glavnem popolnoma sporazumela o smernicah svetovne zunanje politike, kako

oživotvoriti prijateljske stike s sovjeti in drugimi državami, kako spraviti društvo narodov v tok uspešnega delovanja in kako razorožiti do zob oborožene narode, ki si utegnejo vsak hip zopet skočiti za vrat.

Francoska vlada stoji zato s svojim časopisjem v celoti na strani Macdonalda, želeč mu zmago pri volitvah.

Težave si nakopava Herriot na glavo, ker hoče preganjati katoličane in ukiniti diplomatske stike s sv. Stolico. Znan je kot zagrižen prostozidar, kar so večinoma vsi vodilni pripadniki II. socialnodemokratske internacionale, kateri pripada tudi Herriot. Loči se v tem bistveno od Macdonalda, kateri bi hotel, da pristopi k društvu narodov tudi Vatikan, čemur pa bo Herriot do konca nasprotoval. S tem pa je že izgubil simpatije celega katoliškega sveta, kar ni majhna reč zlasti, ako pomislimo, da je v Nemčiji sploh nemogoča vlada brez sijajno organiziranega katoliškega centra.

Nemčija. Konsolidacija te države je letos zelo napredovala. Z rešitvijo porurskega vprašanja je vlada ubila dvoje muh na enkrat: Izboljšali so se odnosi do sovražnice Francije, nemškimi fašistom (Ludendorfovem) pa je odvzeto netivo za podžiganje narodnih strasti in za hujskanje na revanžno vojno.

Te tedne je vlada sklenila, da pristopi k društvu narodov. Ne-le da bo s tem paraliziran prevelik vpliv »zmagovalk« v tej važni ustanovi, marveč postaja to društvo na ta način šele to, za kar je bilo ustanovljeno: društvo vseh narodov, svetovno razsodišče in splošna zavarovalnica zoper bodoče vojne.

Italija. Laški fašizem krahira, ker je oropan simpatij vseh večjih narodov: kurz svetovne politike je absolutno nasproten nasilnim fašistovskim maniram gospoda Mussolinija. V doglednem času moramo pričakovati novih volitev. Izgleda, da bo ljudska stranka vodila zoper fašiste glavno kampanjo, dočim bodo liberalne meščanske frakcije dvolične in fašizem podpirale.

Rusija ima na Kavkazu meščansko vojno. Zanetili so jo angleški in ameriški petrolejski trusti, ki bi radi izrabljali ruske petrolejske vrelce. Obenem je to odgovor na prakso ruskih sovjetov, ki neprestano hujskajo azijske narode zoper Angleže in pod katerim vplivom se je razbesnela meščanska vojna na Kitajskem, kjer se križajo ruske, japonske, ameriške in angleške »koristi«. O tem bomo v prihodnji številki napisali poseben članek.

Romunija komaj, komaj da še jaha, ker se je ljudstvo naveličalo centralistično-kapitalistične nasilne vlade. Zdi se, da se je na eni strani sporazumela z Jugoslavijo za enoten nastop zoper Bolgarijo, iz katere grozi revolucija, na drugi strani pa ji je meljub glas, da hoče naša država stopiti v diplomatsko zvezo z Rusijo, kar bo imelo za posledico, da bo tudi naša država podpirala ruske zahteve po Besarabiji, ki jo je Rumunija Rusom ugrabila.

Bolgarija preživlja težke dni. Vlada Cankova, ki je lansko leto z bajoneti in bombami udušila zemljoradnike, ni več gospodar položaja. Dve struji makedonstvujočih se med sabo dobesedno pobijati. Politični umor sledi političnem umoru. Greh rodi greh, umor pa umor. Kot Slovani in Jugoslovani, ki bi Bolgare radi pritegnili v našo državo, moramo to obžalovati in delati na to, da bo v Bolgariji prevladala v politiki zdrava pamet, ne pa slepa strast.

Pri nas.

Rekonstrukcija vlade. Že ob nastopu je bilo razvidno, da se bo vlada pred otvoritvijo jesenskega parlamentarnega zasedanja skušala izpopolniti na ta način, da vstopi HRSS v vlado in zasede 4 ministrstva. In res so se vršili zadnji mesec neprestani razgovori. Zdelo se je, da bo rekonstrukcija iztekla gladko. Po zadnjih dogodkih sodeč pa bodo Radičevci vlado le podpirali, ne da bi šli v vlado. Zdi pa se, da se bo to zgodilo kasneje, ko bodo odstranjene še izvestne ovire, ki so jih namestili vladji pod noge radikali in samostojni demokratje.

Nevarnost vojaškega puča. Radikali, ki imajo vojsko skoraj popolnoma v svojih rokah, pripravljajo zahrbtna iznenadenja, čemur je vlada prišla na sled. Iz tega naj naše delavstvo razvidi, kakšne zapreke mora vlada še premagati, predno bo lahko prešla mirno na zakonodajno delo.

Zasedanje parlamenta. Parlament se sestane 11. t. m. Vlada mu bo predložila invalidski zakon, ki ga invalidje silno težko pričakujejo, zakon o pobijanju korupcije itd. Radikali in samostojni demokratje se pripravljajo na hudo opozicijo. Upajmo, da jim ne bo uspe-

la! **Položaj vlad** je ojačen, ker ima za sabo tudi simpatije **zunanjega sveta**. Veselile vidijo v tej vladi jamstvo, da se bo pomiril Balkan. Na zasedanju društva narodov je **zunanj minister dr. Marinković** dosegel **znatne moralne uspehe** in pridobil naši državi **drugačen ugled** kot ga ji je delala Pašićeva in Spalajkovičeva družba.

Tedenske vesti.

Shodi papirničarjev, Preteklega četrta je zboroval v D. M. v Polju ob šestih zvečer v društveni dvorani shod papirničarjev, s katerim je delavstvo zaključilo **mezno gibanje**. Poročal je tov. predsednik Kukačević Franč, župan v D. M. v Polju. Shod je bil sijajno obiskan, razpoloženje delavstva izvrstno. Sklenili so, da **»Zveza papirniškega delavstva«** osnuje svoj **nedotakljiv fond**, v katerega bo vsak član vplačeval: 1. Po Din. 25.—, Din. 20.— in Din. 15.— od nabavnega prispevka, ki ga je družba pravkar izplačala, 2. Vsak mesec vsak član po Din. 10.—, s čemur bo Zveza mesečno kasirala Din. 8500.—. Ob izstopu iz tovarne dobi član vplačane zneske vrnjene, enako ako je dolgo bolan, v slučaju smrti pa pripade denar svojcem. Delavstvo dobro ve, zakaj se je odločilo za ta fond. Tako je prav.

Enak shod je preteklo soboto zboroval za delavstvo Goričane-Medvode v Preski. Poročal je France Žužek. Delavstvo je **veške sklepe sprejelo soglasno** in izreklo **zaupnico odboru Zveze ter JSZ**, ki je **mezni boj** vodila tako široko in previdno.

Železničarji se pridno gibljejo in ustanavljajo nove skupine. Silno delo jim nalagajo predlogi za revizijo zakona o drž. prometnem osebju in o prevedbi. Z dobro voljo bo šlo.

Bolniški strežniki so obdržali dvoje enket v Celju. V nekaj tednih bo JSZ izdelala zanje predloge na vlado. V sredo, dne 8. t. m., se je ustanovila na Studencu pri Ljubljani nova skupina. Baš na obletnico dr. Krekove smrti.

Viničarji. Predsedstvo Jugoslovanskega kluba ima nalog, da viničarski red, ki ga je vladi predložila JSZ, osvoji in uzakoni.

Tobačna zveza je na pritisk »Jugoslovanske strokovne zveze« dosegla, da bodo prazniki do uveljavljanja pravilnika še naprej plačevani. — Akcije, s katerimi je v tovarni v zvezi bivša članica **Ivanka Košćeva** in tovariši in tovarišice, so protivne smotrom krščanske strokovne organizacije in naj jim delavstvo ne naseda. Ob priliki bo delavstvo to že natančneje izvedelo.

Trafikantje čakajo, kaj bo vlada rekla na njihovo spomenico, ki so jo pred mesecem osebno nesli v Beograd? —

Stanovanjski zakon. Minister za socialno politiko dr. Behmen je lansiral v svet že kakih pet vesti, kako namerava urediti stanovanjsko vprašanje. Ena je bila slabša od druge. Upamo, da bo vlada dala JSZ priliko, da stavi svoje predloge, predno se bo izdelal kak polovičarski zakon.

Hišni posestniki hočejo proste roke. Poslali so vladi posebno spomenico, ki je sestavljena silno nerodno in nestvarno tako, da napravi neresen vtis.

Napad na obrtni red. »Zveza industrijev« hoče delavstvo oropati dobrot obrtnega reda. Že celo leto se posvetuje in intrigira za hrbtom. Tu pa gre beseda **delavstvu!** Opozarjamo vlado, da stoji na straži in da ne obljubi česa na enostranske predloge takozvanih pridobitnih krogov.

Na pravi naslov.

Ena najbolj kričevalih socialnih krivic je omejitve draginskih doklad državnim uslužbencem in delavcem z ozirom na premoženjske razmere in pridobnino. Že omejitve sploh, tudi kakor je pri uradništvu, čeprav šele pri 300 Din. direktnega davka, je krivična, ker nikdo ni dolžan, da zaradi svojega imetja mora delati državi ceneje kot drugi.

Toda pri nižjih uslužbenih, delavcih in vpokojenih je to mnogokrat v nebo vpijoči greh.

Pa poglejmo! Železniški vpokojenec, ki ima pet ali morda še več otrok, ne sme imeti mesečno nad 1000 Din. od zemljiške ali hišne posesti ali drugih dohodkov, ker drugače izgubi draginske doklade zase in za svojo družino. Tak uslužbenec, ki dobiva okrog 4000 do 5000 kron

mesečno za sedem in še več člansko družino, ne sme imeti več kakor 8 do 9 tisoč kron mesečnih dohodkov.

Ali je to človeško? Ali je to pravično? Kako naj ta človek živi in kako naj svoje otroke vzgaja, oblači, obuva in zanje skrbi?

In kar je najusodnejše za življenje — tak uslužbenec ali vpokojenec — **ne sme imeti toliko dohodkov**, da bi mogel kaj zase ali za svoje otroke **prihraniti**.

Ali ni to grozno? Kako naj ima še človek veselje do dela in poštenega pridobivanja ter **varčevanja**, katero je glavni predpogoj za **zboljšanje** sedanjih socialnih razmer.

In v tem se vidi vsa podlost sedanje kapitalistične družbe, ki hoče in dela na to, da **reže ne sme imeti** nikdar toliko, da bi vedel kam domov, ali da bi imel kaj **prihrankov** za čas potrebe.

To dobro vedo vsi naši kapitalisti in tudi vsi naši politiki, da lačnega človeka, ki je brez strehe in brez vseh sredstev, lahko izrabljajo poljubno za vse svoje namene. Zato delajo take postave, da se **samo bogati lahko bogatijo, reveži pa morajo ostati reveži**.

Zato pa dvigamo svoj glas na sedanjo vlado, ki si je nadelala nalogo, odpraviti krivice, ki se gode revežem, da takoj ukine naredbo o omejitvi draginskih doklad sploh, ali pa naj veljajo tudi za reveže, ki imajo po navadi cele trope otrok, vsaj tiste določbe, kakor za uradnike, ki uveljavljajo svoj patriotizem s propagando in praktičnim uveljavljanjem dvoitoštva in brezotroštva.

Železničar.

Jože Rutar:

Delavskemu prijatelju.

Sedanja doba ne rodi ravno preveč mož, ki bi zaslužili gorenji naslov. Nesebičnost zahteva žrtve. Teh pa ne tvega rad sedanji svet. Zato so pravi delavski prijatelji redko sejani in njih življenje in dejanje ni posuto z rožicami, pač pa obilno obdano z **boječim trnjem**.

Nesebičnost izvira iz globokega verskega prepričanja in pride do pravega izraza v dejanski ljubezni do bližnjega. Kdor bližnjega ljubi, se zanj žrtvuje, ako tudi pri tem sam škodo trpi. V trpljenju se rodijo, njih življenje je dolg delavnik, umirajo, pa v pomanjkanju in bedi. Taki so naši delavski prijatelji.

Kršč. soc. delavstvo je — hvala Bogu! — imelo take moze in jih ima še. Ko se s hvaležnostjo spominjamo svojega dobrega očeta, dr. Kreka, ne smemo pozabiti njegovega in svojega prijatelja **Mihaela Moškerc**. Malo je delavcev in delavk po naši domovini, ki bi ne poznali tega prijatelja delavskega stanu.

Od početka delovanja kršč. socialne delavske organizacije pa do smrti je bil Mihael Moškerc vnet in navdušen delavec v borbi za prava delavstva. Na premnogih shodih je govoril in učil, organiziral strokovna društva, vodil mezna gibanja in štrajke. Vse to samo za dobrobit delavstva. Zase ni zahteval nič, niti hvaležnosti ni našel povsod.

Delavski prijatelj, Mihael Moškerc, je umrl in hvaležnost nas sili, da mu kot nesebičnemu in požrtvovalnemu prijatelju delavskega stanu ohranimo **blag spomin**.

Kakor smo že preje omenili, ravno delavski prijatelj umirajo ubogi in bedni, tako je umrl tudi on. Ni zapustil nobenega premoženja in ne bo imel niti dostojnega nagrobnega spomenika.

Zato se je v Ljubljani osnoval odbor njegovih ožjih prijateljev, ki si je nadel nalogo, da zbira prostovoljne zbirke za nagrobni spomenik. Povabili pa so tudi JSZ k sodelovanju. Načelstvo JSZ si je šlo v sveto dolžnost, da to prizadevanje kolikor je mogoče podpira.

JSZ je pozvala v posebni okrožnici vse včlanjene zveze s posebno okrožnico, da se takoj prične z zbiranjem ali s kako društveno prireditvijo za dostojen nagrobni spomenik delavskemu prijatelju, Mihaelu Moškercu.

Delavec! Sleherni dan se vprašaj:

All redno plačujem

All redno čitam

All redno dopisujem v

All zadosti agitiram za

Pravico?

Žalostna Mati Božja.

(Konec.)

Veselica se je začela. Za gospodo je bila pripravljena velika tribuna (oder), pogrnjena z dragocenim blagom. Na sredi med gospodi je sedela kot kraljica na častnem mestu Katarina. Jacopo je imel kot prireditelj mnogo opravila na oderu. Za prizori so se vrstile deklaracije, petje, godba. Vse je bilo zadovoljno, veselo, navdušeno. Najbolj zadovoljen, vesel, pa tudi ponosen na uspeh je bil seveda Jacopo. Ravno je odigrala godba veselo, poskočno pesem in še je odmevalo ozračje od navdušenega ploskanja... tu se zaslisijo naenkrat staršni obupni vzkliki, prihajajoči iz stotero grl, ki so pretresli mozek in kosti. Nastala je strašna zmešnjava. Tu pridrvi na oder Jacopo ves bled in prepaden.

Kaj pa se je zgodilo? — Za božjo voljo? Kje so gospe, kje je tribuna? — Velik oblak praha je zakrival mesto, kjer je stala tribuna, izpod katere je prihajalo srce pretresujoče zdihovalje. Tribuna se je bila podrla in pokopala pod svojimi ruševinami vse gospe.

Kot blazen je tekel Jacopo k podrtini in začel klicati: »Katarina, Katarina, kje si?«

Pa je bila nemogoče najti jo. Z veliko težavo in

previdnostjo so začeli odstranjevati tramove, in kmalu so potegnili izpod podrti tribune tu mrtvo, tam težko ranjeno gospo. Sto rok je pomagalo pri rešitvi. Tu zaslisi Jacopo svoje ime. In na onem mestu, od koder je prihajal ta glas, so vzdignili ranjeno gospo. Jacopo je spoznal hitro obleko; bila je njegova Katarina. Takoj je bil pri nji, pa tudi nekaj milosrdnih gospa je že priskočilo, ki so pomagale mrtvaško bledi gospej Katarini. Bila je smrtno ranjena. Kot malo dete je jokalo ob umirajoči soprog Jacopo.

Tu je za trenutek odprla oči in z velikim naporom rekla: »Zraka želim.«

Hitro ji je prerézal Jacopo krasno obleko, toda kot omamljen je obstal: pod krasno obleko Katarinino se je pokazala strašna spokorno obleka, ki jo je nosila na svojem životu žena tega življenja in veselje vživajočega moža; zelo grobo je bila tkana ta spokorna obleka in tu in tam so bili všivani v njo ostri mali žeblički.

V taki obleki je prisostvovala Jacopova žena veselici!

»Katarina!« To je bila edina beseda, ki jo je mogel izreči Jacopo v tem trenutku, pri tem pogledu. Oči so mu bile polne solz.

Ona ga je pa pogledala ljubeznivo in je rekla: »Moj Jacopo, z veseljem trpim za te!«

Značilno.

»Zjutraj od štirih pa do 8. ure zvečer nam svetlubo solnce. Uradništvo in delavstvo dela samo 8 ur na dan, potem pa postopa.« Tako je govoril neki govornik, ki ne potrebuje rešitve socialnega vprašanja ter slabo pojmuje Kristusov nauk.

»Delati, delati!« tako je govoril — in prav je delati. Bog je ustvaril svet, da delajo in žive na njem vsi ljudje. Ne pa, da eni garajo, drugi uživajo, tisoči pa, ki bi radi delali, pa stradajo, ker jih mečejo iz službe na cesto. Vsakdo je dolžan delati, vsakdo ima pravico živeti. Kdor je opravil svojo službo, je opravil svojo dolžnost. Kdor pa službe in dela nima, je **primoran**, da lačen postopa, če tudi je postopanje zlo. Nekateri ljudje zahtevajo, da eni od zore do mraka garajo, drugi kopirajo premoženje in tretji pa naj postopajo in stradajo! In to naj bode po mnenju nekaterih — še krščansko!

Kapital in brezposelnost se množita, postopanje se očita, tistih pa, ki bi hoteli in se trudili brezposelnosti dopravit, ni, in se za to resno nihče ne zanima. Reševanje socialno vprašanje na raznih shodih in pred volitvami. Toda ljudi, ki imajo zmožnost in resno voljo socialno vprašanje resnično in pošteno reševati, nikdar ne pustijo do besede.

Za vse se iščejo strokovnjaki. Samo strokovnjakov in poštenjakov, ki bi se hoteli truditi za dosego pravičnega, brez katerega potu in dela je vsako bogastvo in življenje na svetu nemogoče, **se nihče ne briga**. Pač! Dobijo se strokovnjaki (in takih je dosti!), ki bi socialno vprašanje radi rešili na ta način, da bi bil volk sila ovca cela. Z drugimi besedami povedano: da bi eni šli naprej (in to brez greha) lahko izkoriščali svoje položne, delovno ljudstvo pa naj bi lačno, raztrgano, in v neutrudljivo garalo ter mirno s svojimi žulji polnili nikdar site žepce.

Delati, delati! Delo je človeka dolžnost, živeti pa človeku od Boga dana pravica.

»Na delo, na delo!«, tako kliče uradnik in delavcem, katerih v prvi vrsti odpravljati krivico je njihovo poklic.

A. B.

Zakaj železničarji nismo organizirani.

Že večkrat smo čitali v »Pravici« pozive, naj se delavci organiziramo. Priznamo in se tudi dobro zavemo, da brez močne organizacije ne bomo nikdar dosegli svojih pravic, ker železniška uprava ne bo nikdar pravična napram svojim podrejenim trpinom in delavcem, dokler ne bo v to **primorana** po močni organizaciji.

Toda, kako naj se organiziramo, reveži delavci in tudi nižji uslužbeni, če nas naši neposredni in višji predstojniki tako strašijo in celo preganjajo.

Sem delavec. Opravljam službo redno že več let na sistemiziranem mestu. Po turnusu moram delati redno vsak dan namesto 8 ur po 12, 14 in 16 ur, pa ne dobim za te nadure nikake odškodnine. Kolikokrat sem lepo prosil za odškodnino za nadure, sem bil vedno zavrnjen z besedami: »Če vam ni prav, pa idite!« Ali naj grem zdaj, ko imam že 17 let vplačanega provizijskega sklada? Ali pa naj molčim, ko mi nakladajo po 6 do 8 nadurne službe, ne da bi me živ krst zato odškodnovali?

Kaj pa organizacija? Ali mislite, da je to kar tako lahka stvar?! Naš progovni nadziratelj celo tega ne sme vedeti, da sem na »Pravico« naročen. Da pa sem član »Prometne zveze« me sme. In gospod sekcijski šef? Če se tak gospod odkrito izrazi: »Ne brigajte se za nobeno organizacijo, da vas ne bo potem še glava bolela!« ali morda ne razumete, kaj to pomeni?

Na drugi strani pa bi se na koncu koncev še tudi vse to premagalo, ko bi človek imel v organizaciji kakšno zaščito. Toda, ali imate v »Prometni zvezi« toliko moči ali vpliva, da bi nas mogli braniti v slučaju potrebe?

Upam, da sem vam dovolj jasno povedal nekatere vzroke, zakaj marskateri delavec in železničar ni organiziran. Skušajte nam pomagati in nas rešiti pred najhujšim terorizmom in brezposelnostjo uradništva, kar je največje gorje za nas trpine je to, da še niti povedati ne prositi ne smemo, ko se nam krivica godi. Če nas v sedanja vlada ne bo rešila tega gorja, potem ne moremo imeti nikakega upanja več, da bi bili še kdaj kot ljudje vpoštevani.

Progovni delavec

Kmalu na to je prišel k umirajoči Katarini duhovnik s sv. oljem. Potem, ko ji je dal sv. odvezo in jo pomazilil s sv. oljem, ga je pogledala s hvaležnim očesom obrnila svoj pogled še enkrat na moža — in bila mrtva. Izdihnila je najplemenitejša gospa todijska, zvenela je najlepša cvetka umbrijska.

Leta so minula. Telo Katarine se je spremenilo v prah, od koder je prišlo.

V Jacopovi palači stanujejo tuji ljudje, le tuje obraze srečavaš po ulicah todijskega mesta; otroci so zrastle, starčki so pomrli. Le zidovje samostana je čisto kakor pred dvajsetimi leti, toda brata Janez in Marko sta že osivela in sta se močno postarala.

In želja brata Janeza se je izpolnila. V tem času je namreč dobilo krščanstvo ono vzvišeno pesem, ki opisuje žalost Matere božje pod križem; in oče te pesmi je bil eden izmed bratov sv. Frančiška. V todijski frančiškanski cerkvi so vdolbene pod postajo križevega posamezne kitice prekrasne pesmi: »Stabat mater dolorosa«, pesmi, polne žalosti in bridkosti. Zložil pa je to pesem — brat Jacopo Benedetti iz Todija, imenovan Jacopus.

Strokovna zveza.

Rudarji.

Prevalje. Minul je poletni čas, čas dolgih truda-polnih dni, nastopila je predhodnica zime — jesen, ki prahuje poletno delo pridnih rok. Veselijo se pridelovalci in lastniki poljskih in drugih pridelkov, zadovoljivih zalog, s katerimi se polnijo shrambe. Skrb za prehrano je zmanjšana. Ali žal ne vsem.

Tisočim delavskim družinam, ki se trudijo in gajo leto in dan, jesen ne donaja blagostanja, jim ne zmanjšuje skrbi za njih življenski obstanek. Njihove majhne njivice jih ne zalagajo z zadostnim živežem.

Mi proletarci, ki najbolj občutimo sedanjí krivični družabni red, se večkrat povprašujemo, kdaj bo prišel čas, ko bomo deležni sadov svojega dela mi sami, kdaj naš življenski obstanek ne bo več tako odvisen od tistih, ki so si s pomočjo delavskih žuljev pomagali do blagostanja.

Tovariši! Da si bomo mogli priboriti tudi mi človeka vredno življenje, da bomo dosegli za svoje delo pravično plačilo, se moramo združiti v močni organizaciji. Ona bo kot rodovitna njiva, v katero bomo sejali seme pravičnosti za vsakogar.

Le pogumno v krščansko strokovno organizacijo, nadaljevat in podpirati delo, ki ga je započel ljubitelj revnih in zatiranih, pokojni dr. Krek. Le tako si moremo izboljšati svoj položaj.

Veliki davkoplačevalci.

Sv. Miklavž, dne 29. 9. 1924.

Pod tem naslovom hočemo še enkrat razpravljati o najbednejšem stanu v Sloveniji, t. j. o viničarskem ter o kmetsko-delavskem. Izpogovoriti hočemo nekaj besedi o nezaslišanih krivicih, ki se gode nad nami in o katerih bi rekel pošten človek, da so nemogoče pri nas, v »kulturni« Solveniji.

Viničarji smo proletarci kakor naši tovariši vseh delavskih strok. Lastniki vinogradov, bližnji kakor daljni, imajo po vseh svojih goricah postavljene hišice, eno ali tudi več, kakor je pač obširno njih posestvo. Tukaj stanujejo najete delavske družine, da obdelujejo njihove vinograde. Redki so gospodarji, ki bi se sami kaj razumeli o delu v vinogradu, ki zahteva pri raznih opravilih prav strokovnjaško izvršitev.

Ze rano v spomladi se začne obdelovanje vinogradov z rezitvijo, prekopavanjem, gnojenjem, z drugo kopjo, z večkratnim škropljenjem, s pletvijo, vezjo, z žepanjem in traja do pozne jeseni.

Gospodar le od daleč včasih pogleda v vinograd. Vse je prepuščeno v oskrbo viničarju, ki izvršuje vse to z največjo marljivostjo in natančnostjo. Ko pa pride čas trgatve, tedaj se obme. Sad grozdi se potrga. Iz njega se izpreša most, ki se spravi v kleti, se zaklene — in mirna Bosna. Viničar ostane suh in praznih rok, kakor da bi bil celo leto premetaval v albanskih gorah kamenje, ne pa obdelaval krasnega dobičkanosnega vinskega vrta, izvzemši nekatere, ki dobijo nekoliko vinskih tropin.

Razne vinograde posedujoča gospoda, tu in inozemska, si prireja po svojih vilah in »Herrenhausich« dobre večerje. Napitnica sledi napitnici, spremljevana z godbo in plesom od vseh strani povabljenih dam in gospodičev, ki se vesele izida dobre trgatve in srkajo dobro vince iz najboljšega letnika. Viničar, po čigar trudu in znoju in žuljih njegove družine se vinogradniška gosposda veseli, pa mora poslušati ta »špas« le od zunaj, če hoče. Ni kapljice, ni drobtinice ni zanj, češ: »Prisedi, prva zahvala gre tebi, zato dobiš tudi delež od dobička!«

Da, premnogi gospodar namrdne celo obraz ter pravi: »Premalo je letos, premalo! Bi moralo več biti!« Tako in enako se glas zahvala. To je plačilo za trud. To je grozen davek, da, krvni davek, izsesan tekem cellega letnega časa iz naših življenskih moči.

Dalje! Večina viničarjev nima na gospodarjevem posestvu toliko zemlje, da bi si predelala zadostno množino sočivja, kaj še, da bi ji zrastle dovolj kruha za njih družine. Hote ali nehoti mora vzeti pepec ter iti vprašat po mletvi na žitordna polja v Medjumurje in na Mursko polje. V Medjumurju so izpodrinili te uboge mladičeve parni mlatilni stroji. Le na Murskem polju se še do mladev pri kmetih, ki imajo obširna polja in travnike.

Kmetje pa, uvidevši stisko viničarjev kakor tudi med njimi stanujočih kmetskih delavcev, jih izrabljajo v svoje sebične namene. Za to, da jim dajo mlatiti svoje žito, jim morajo viničarji pomagati kositi in sušiti seno kakor tudi obavo požet na vseh poljih. Za to pa jim plačajo delo na dan od zore do mraka: 1 dinar (reci: en dinar), mestoma dva dinarja, pri malo boljših gospodarjih do Din. 2,50. Ve se za slučaj, da sta letos dva mlatiča morala delati za 2 kroni na dan.

Ali ni to krivica? Ali se še kje izrablja delavec tako kakor tukaj? Spet mora torej ubogi viničar-mlatič plačati s svojimi delavskimi močmi grozen davek za drobtinico kruha, ki si ga že tako pošteno zasluži z mlatvijo. Ne pomaga nobena prošnja ali zahteva. Kmetje so v slogi in ne plačujejo vsi enako. Kdor pa je videl kdaj, stradaljoč kruha, človeški pokolj, mu je vse to lahko uverljivo.

Se več. Že par let obstoja vinska kriza. Vино ni za promet. Davki: zemljiški, dohodnina, razne takse, trošarine so kar rastle kvišku. Gospodarjem se radi tega niso polnili močnjiki, kakor po navadi. Spet so pritislili na viničarja s tem, da mu niso povišali dnevne plače, ki bi bila primerna današnjim draginjskim razmeram. Viničarska deca mora skoraj bosa, raztrgana, brez kruha v šolo, in to tudi po zimi, dočim hodijo gospodarjeva in kakor ob najboljših časih. In zopet plača plača viničar davek namesto gospodarja s tem, da mora delati po

čezmerni nizki plači ter da krije gospodar z odteglajem, ki se odtegne delavcu, svoje stroške. Kolikor pa mu še manjka, doda od svote dohodkov. Tako pomagamo mi viničarji in kmetski delavci plačevati zemljiške in dohodninske davke, čeprav nití pediti zemlje nimamo in ne enega fiska dohodkov.

Vse visi na ramenih delavstva. Vsak hoče živeti na ramenih delovnega ljudstva. Težke so posledice velekapitalizma, o katerem govorijo danes vsi delovni sloji. Še težji je pa mali kapitalizem, ki je razpreden med nami v obliki oderuštva, sobičnosti in izmозgavanja svojega bližnjega od strani sotrpinov, kakor so to kmetje in vinogradniki napram nam viničarjem.

Pribiti moramo tudi, da so izjeme, toda — redke. Kdo si torej še upa reči, da nam ni potreben viničarski red, ki nam bo vsaj maelnkostno olajšal naš obupni položaj?! Kdor si še upa trditi, da nam nič ne manjka, da se samo nezadovoljne delamo, ta naj pogleda od skrbi in obupa upadle obraze viničarskih staršev in stradajočo, na pol oblečeno viničarsko deco! Po mnenju mnogih so viničarji za to na svetu, da samo delajo, delajo ter s tem zase in za druge plačujejo davek.

Viničarji pa smo izpregledali. Nobena stranka in nobena vlada ne bo rešila našega položaja, ako ne bomo enotno organizirani. Položaj naš je sicer slab, a število naše je veliko. Ko se bomo zbrali v enotni strokovni in politični organizaciji, tedaj bomo nastopili, da bo grmel. Tedaj nam bodo dali naše pravice, ker bodo dali morali!

Dopisi.

Iz Rogatca. Tukaj v Rogatcu trpimo močno na obrekovanju, ker nismo mi železničarji volili pri občinskih volitvah demokratsko-orjunske stranke.

Pa nič za to; mi smo kolikor toliko združeni in zato smo volili vsi proti tej stranki. Obeta se nam tudi, da bomo sedaj mi krivi, če se nam bo naša prevedba zavlekla.

Imajo nas za nemčurje. Gospodje demokratje! Povemo vam toliko, da med nami ni noben nemčur, pač pa smo poštteni socialisti. Pisalo se je že sedaj po volitvah v »Jutru« dosti zoper nas, ali mi se smejimo, ker vemo, da smo poštteni »narodnjaki«, bolj kakor »Jutrovci«.

Pač pa moramo reči, da smo strašno ubogi. Zasluzimo celih 800 dinarjev mesečno. Ali poštteni smo še zmirom in trpimo mirno in čakamo ponižno na obljubo g. Borkota (svojega direktorja).

Gospodje v Rogatcu pri davkarjih, sodniji le pomirjeni bodite, saj itak veste dobro, da bomo tja volili, namreč tiste ljudi, kjer dobimo v tem položaju (kjer smo zdaj mi) sploh kaj na kredit. Rogaški železničar.

Iz Boh. Bistrice. — Občinska seja dne 5. oktobra. Most na Lozah se napravi. Stal bo okrog 12.500 Din.

Izvršen je most čez Savo na Brodu in velja okrog 25 tisoč Din. — Saviški most se letos v toliko popravil, da bo sposoben za promet z dopustno težo 1000 kg.

Razni bčinski odborniki so izražali želje glede občinskih potov: Sklene se takoj popraviti najnujnejše, hkratu pa se bo povabilo gozdno oskrbnišvo, da plača od izvanrednega števila voženj iz gozdov k občinskim potom poseben prispevek. — Ker šumska uprava odlaš z izgotavljenjem jeza na Ledincih in drugim povodenjskim popravami, sklene občinski odbor, da ne prevzame nikake odgovornosti za škodo, ki bi nastala ob morebitni novi povodnji. Splošno se je pa povdarjala potreba regulacije potoka Bistrice, ki ogroža zlasti spodnji del vasi.

— Stavili so še predlogi glede ugodne zveze vlakov, zvišale so se nekatere podpore občinskim revežem in sklenilo se je opozoriti prizadete posetnike, da popravijo poljsko pot »Na Tlaki«.

— Pot pod železniškim mostom na Bitnjah bo po prizadevanju poslanca Gostinčarja popravljena v kratkem, če bo vreme dopuščalo. — Občinski odbornik Stros je poročal o vodovodu. Pri-tok vode v rezervar je silno velik in, če bi bile vodovodne cevi urejene, bi prišlo na vsako osebo 700 do 800 l vode dnevno. — Predlog glede občinskega davka na tuje krošnarje za enkrat ni bil od večine simpatično sprejet, dasi bi imela od take doklade občina lepe dohodke in bi krošnarji še nadalje prihajali v Bohinj, čeprav bi morali plačevati gotovo občinsko takso.

Zagorje. Občni zbor izobraževalnega društva v Zagorju ob Savi se vrši dne 12. okt. v dvorani Zadrúžnega doma. Vabijo se najvjudnejše vsi redni in podporni člani. Vabijo se najvjudnejše tudi člani »Strokovne zveze rudarjev«, da se istega udeleže in pristopijo kot člani k zgoraj imenovanemu društvu, da nam pripomorejo oživotvoriti prosvetno delovanje. — Bog živi! Odbor.

Železniki. V nekem trgu na Gorenjskem so letoš-njega poletja priredili Orli telovadbo. Po prireditvi se je vnela polemika v časopisju o prejšnji sokolski in o tej orlovski prireditvi. Podlegli sokolski časopisni sotrudnik se je končno v »Jutru« razkoračil in bahavo odrezal: »Kaj vi, ko pa mi vse skupaj redimo!«

Kako so ta predrzni stavek pojedili tankajšnji prebivalci in okoljanci, tega ne vemo. Prepričani smo, da prav lahko gotovo ne. Je pa značilna izjava ne le za do-tični trg, ampak za celokupno delovno ljudstvo. Človeku, ki dela od zore do mraka, za vse svoje delo pa ko-maj zasluži, da dnevno pošteno nasiti sebe in svojo družino, reči poleg tega še, da ga kdo drugi redi, to je že predrznost prve vrste. Kaj takega je mogoče le v današnjih socialno skrajno krivičnih družabnih raz-merah.

Vrednost dela je danes padla na ničlo in veljaš le toliko, kolikor imaš. Če izkoriščaš, odtrguješ pošteno zasluženno mezdó, za to se še nobeden ne zmeni. Delaš lahko, kar hočeš. Glej le, da boš čim več nagra bil. Ko-

likor več boš nagra bil, toliko večji gospod boš. To je gibaló današnjega družabnega reda. Ta družabni red nam je vzgojil take zajedalke, ki ničesar ne delajo, pa pravijo, da nas vse skupaj rede.

Pa to še ni vse. Tako si dandanes lahko domišlja ne le dopisnik »Jutra«, ampak vsak »podjeten« indu-strijec. To si lahko misli vsak upravni svetnik Trboveljske družbe, dočim so rudarji primorani jesti nezabeljene žgance in neslan krompir. Isto lahko vsak vinogradnik, ko viničarji zaslužio po šest, sedem dinarjev na dan. Upravni svetnik, ko nima drugega posla, kot da je upravni svetnik in da prejema »zasluženó« plačilo in vinograd-nik, kot da je posestnik vinograda. Ti uboga delavska para, ti pa garaj, dokler ne padeš.

Vprašamo: Ali je to res mogoče? Ali je delovno ljudstvo res le zato, da trpi, trpi in zopet trpi? Če je delo res brez vsake vrednosti, čemu potem delamo? Ni čudno, če se v materijalistično vzgojenem delavstvu vzbuja želja po nedovoljeni samoobrambi.

Mi pravimo drugače. Je pravica na svetu, ki bo po-vrnila delu zopet čast in častilce zatega teleta ponižala. Mi vemo, da smo otroci Njega, ki nas je vse skupaj ustvaril za enake zemeljske dobrine. V tej zavesti moramo iti na delo in popraviti sedanjí družabni red. Vred-nost človeka se ne sme meriti po njegovi premoženjski velikosti, ampak po delu. Kdor dela, naj je in kdor ne dela, naj tudi ne je. To vprašanje se mora enkrat za vselej temeljito rešiti.

Tu imamo pa mi sami besedo. Ne pustimo, da se bo socialno vprašanje reševalo le po časopisih, ali pa v družbi kapitalistov. Dokler bodo častilci zatega teleta reševali tudi socialno vprašanje, toliko časa smo lahko brez skrbi na boljše razmere.

Socialno vprašanje se prične pri ubogem viničarju in tovarniškem delavstvu, ne pa okrog polno oblo-ženih miž. Tu se pa delo kapitalista za socialnost konča. Prišel in izvedel ga bo delavec le sam, ker le on je de-lavec. Zato pa je tu naša JSZ, katero tvori in vzdržuje delavstvo samo. Le naša Jugoslovanska strokovna zve-za bo govorila odločilno besedo, kdo koga redi ali dela-vec ali podjetnik.

Potom naše strokovne organizacije našega dela-stva bo videl tudi dopisnik »Jutra«, da on ne redi dela-stva, ampak ono njega. Le potom strokovne organiza-cije bomo prišli do vpliva pri odmerjenju vsakdanjega kruha in le potom »Delavske zveze« bomo prišli tudi do pravic v javnem življenju. Na vse žalive besede, ki hu-do zadenejo v srce vsakega poštenega in vernega člo-veka, odgovorimo le s podvojenim delom za naše orga-nizacije. Samo v organizaciji, strokovni in politični, je naša rešitev iz krempljev današnjih izkoriščevalcev. Delavec.

Žene in dekleta.

Razvoj otrokovih moči.

Ko mati goji in neguje otrokove telesne moči, vpli-va posredno tudi na otrokov duševni razvoj. — Živci vežejo vnanji svet z otrokovo dušo, to pa zopet obratno z vnanjim svetom: prvič vodijo duši vtise vnanjega sve-ta, drugič pa posredujejo duševno življenje vnanjemu svetu. Živci se razvijajo in krepe z vsakim vzgojnim delom; v otroški dobi pa zahtevajo od materine strani prav posebne paznje. — Močni vtisi strahu, jeze, žalo-sti itd. so za otroka zelo škodljivi. Uživanje alkohola, kave, čaja je strup za živce. Mladi, še ne utrjeni otroški živci se hitro utrudijo; zato potrebujejo mirnega in za-dostnega počitka. Igre, slike, povesti, ki bi razburjale otroka, je treba opustiti. Igre in otroško zaposlenost je treba večkrat menjati. Skrbeti je treba za primerno in zadostno hrano, dober zrak, snago in red, ker vse to do-bro vpliva na živce in jih krepi.

Tudi otrokove mišice zahtevajo nege. Prvo vajo dobe v otrokovi igri, v zaposlenosti in pozneje v pri-mernem lahkem delu. Ko se je otrok že dovolj okrepil in razvil, opravlja lahko že tudi težje, njegovim močem primerno telesno delo. Za razvoj in okrepitev mišic je prav posebno priporočljiva telovadba. Važno pravilo pri otrokovi vzgoji je, da je otrok vedno primerno za-poslen.

Veliko in važno delo za otroka in mater nastopi ob razvoju govora. Otroka žene tedaj neka sila, da ve-nomer čeblja in klepeta, seveda prav pogosto napačno in nepravilno, le da zadosti svojemu nagonu. Mati ima pri tem težko nalogo, da pazi na pravilno izgovorjavo. Sama mora biti otroku najlepši vzor za čisto in pravilno izgovorjavo. Neutrudno in potrpežljivo mora popravljati mnogotere napake otrokovega prvega govorjenja, vendar tako, da mu ne vzame veselja. V tem času otrok rad miga z obrazom, se kremži in spakuje; mati mora paziti, da to grdo navado na katerikoli način zabrani.

Počasi in polagoma pa preide mati s svojim otro-kom do resničnega dela. Pri vsakdanjih opravilih ima vedno otroka v svoji bližini. Podaj ji to ali ono v roko, prinese eno ali drugo stvar, drži ji pri šivanju sukanec, prinese poleno za v peč in druge malenkostne stvari, ki pa napravijo otorka dozdevno nenadomestljivega pri materinem delu. Otrok je ponosen na to, pridni in vztra-jen ter se tako vadi že za poznejše resnično delo. Delo pa je za vzgojo telesa in duše, zlasti za vajo volje ne-obhodno potrebno.

Mati pa pri vsej tej vzgoji obrača oči preko časnega na duševno in duhovno stran, kar tudi otroka dviga zlasti pri poznejšem resnem življenskem delu.

Inserirajte v »PRAVICO!«

Prometna zveza.

Na znanje. Vsem članom »Prometne zveze« se naznanja, da je izšla okrožnica sledeče vsebine: Direkciji drž. žel. v Ljubljani. Ljubljana, dne 6. 9. 1924. Štev. 66.304-VI/24. Dodatek k okrožnici štev. 68-VI/24. Predmet: Odredba o novih draginskih in rodbinskih dokladah. Vsem službenim edinicam! Naknadno se uvrščajo naslednje službene edince v II. draginski razred: Brežice, Litija, Metlika, Slov. Bistrica, Škofja loka, Soštanj-Topolšica, Videm-Krško in Tezno.

Za pripoznanje dodatka za otroka, ki je prekoračil starost 16 let v smislu člena 37 in 38 zakona o prometnem oseboju je potrebna predložitev prošnje z uradnim dokazilom, da omenjeni otrok nima dohodka v denarju ali naravi, ki bi znašal Din. 200.— na mesec ali več, oziroma da je v popolni prehrani očeta.

Pri tem pa ne pride v poštev kadrovska službovanje. Direktor: Dr. Borko s. r.

Obžalujemo. Iz vrst »Prometne zveze« smo prejeli in radevolje objavljamo. V »Slovenca« od dne 4. okt. t. l. iz »Beleške« »Ali res žrtev režima?«, bi imelo uradništvo in uslužbenstvo drž. žel. pod direkcijsko Ljubljano sledeče pripomniti:

Kako je gospod dr. Borko z imenovanjem za ravnatelja rečne plovbe zadovoljen in ali je »žrtev režima« ali ne, bode vedel on najbolje sam. Drugo je vprašanje, kako je železničarstvo z gospodom Vrečkom zadovoljno, da se namesto g. dr. Borkota nadomesti za ravnatelja.

Take vodilne gospode, kot jih zadnje čase na direkcijsko drž. žel. v Ljubljano nastavlja, železničarstvo pod vsakim vladnim režimom odločno odklanja, pa naj jih zato predlaga kdorkoli. Da so Pašić-Pribečičeve nakane dobro uspele in med železničarstvom svoj namen dosegle se danes že vidi, kar se bode ob primernem času pokazalo še najbolje —

Elektrika v domači rabi.

Modernega življenja si ne moremo misliti brez elektrike. Ona je zmagovalno posegla v človeško življenje, priborila si je pot v veliko in malo industrijo, postala je sredstvo prometa in fotografije. Ona prenaša besedo in pisavo v najoddaljenejša kraja, in to s hitrostjo naših misli. Električna je, ki prevaža z lahkoto dan na dan in stotine mestnega prebivalstva v najbolj oddaljene dele mesta, ona je, ki razsvetljuje naša pota in naša stanovanja v dolgih nočnih urah.

Pa elektrika je prodrla tudi v naše kuhinje in napovedala je boj vsem starim sistemom ognjišč in štedilnikov, ki se kurijo z drvami in plinom. Znano je, da vzbuja elektrika tudi toploto; o tem se prepričamo že, če se dotaknemo električne svetilke. Mnogim pa je še neznano, da se more elektrika pretvoriti tudi v toploto neznanskih kalorij.*

Elektriko uporabljajo v kuhinji, samo da v večini kuhinj ta način ni vpeljan vsled svoje neekonomičnosti. A s tem bi bila odpravljena zakajena ognjišča in štedilniki, po mestih tudi štedilniki na plin, ki so sicer čednejši a nevarnejši za zdravje. Električno ognjišče pa bi izpremenilo našo kuhinjo v pravi, elegantni salonček. Edino, kar bi ga izdajalo, bi bil prijeten duh in vonj kuhe in pa vesele pare vode, ki bi vrele na tako čudovit način.

Kako izgleda taka električna kuhinja? Ognjišče je mizica, pokrita z mramorjem in ravno takim ozadjem ob zidu. V gotovini višini tega ozadja so nameščeni električni gumbi, s pomočjo katerih se uravnava potreben električni tok. Po mizici pa so razvrščene ponve in lonci in ponvice, pričakujoč čarovnega učinka. In ta je blizu. Prepasana z belim predpasnikom se približa kuharica mizici, dotakne se električnega gumba, od ko-

* Mnogo toplote, ki jo potrebuje 1 kg vode, da se segreje za 1 stop.

der vodi en konec žice pod lonec. Tok je spojen. Rahla a živa mlačnost se prične razširati preko masti in mesa in čez par minut že se povzdigujejo nad kipečo vodo pokrovi.

Misliti pa ne smemo, da so to le polzkusi. V Nemčiji se je udomačila električna kuhinja v mnogih družinah, ki skrbijo za hitro kuhanje in snažnost. Neprecenljiva korist take kuhinje je v tem, da se more z največjo lahkoto posluževati baš one toplote, ki je za to ali ono kuho najprikladnejša. V ta namen je v ozadju pritrjen voltameter, s pomočjo katerega se uravnava električni tok. Drug način domače uporabe elektrike je tudi zanimiv. Obstoji v tem, da se ohranijo krožniki topli, zlasti pri kosilu po zimi.

Moderne mize imajo luknjice, v katere se stavi električna stikač z žico. Kdor želi, da se mu kos pečenke na krožniku preveč ne ohladi, zavrti stikač in prijetna toplota se razširja po krožniku. Tako ostane jed ves čas prijetno topla.

Še bolj običajna pa je uporaba elektrike v kuhinji za umivanje krožnikov in kuhinjske posode.

Nekateri veliki ameriški in nemški hoteli že uporabljajo v to svrhu elektriko in sicer v popolno zadovoljnost. Vse umivanje se vrši avtomatično s pomočjo malega dinamita in to v dveh vodah, ki jih razgreva elektrika. Nato stavijo umito posodo v električne peči z ventilatorji, da se suši. Tako je vsa številna posoda velikega hotela v nekaj minutah pripravljena za ponovno serviranje.

Druge posebnosti uporabe elektrike so še: pranje in likanje perila, kodranje ženskih las in električno masiranje.

Za pranje perila se uporabljajo ogromni stroji. Nekaj posebnega pa je uporaba elektrike za kodranje las. Doslej je bilo to delo počasno in združeno z nevarnostjo. Železo, ki se rabi v to svrhu, ni vedno enako toplo, včasih pa celo preveč. Marsikatera lepota se je pri tem delu že opekla ali pa neprijetno osmodila lase. Električni aparat za kodranje las, ki obstoji iz malega motorja, ki goni ventilator za uravnavanje primerne toplote, pa preprečuje vse te nevarnosti, dela enakomerno in hitro.

Elektrika je pa morala tudi v službo k lepoti. Prehitro ginejo leto in marsikak oblaček, lahen, se s prva neopazeno prikrade na čelo, počasi pa zavzame vidno obliko gub. In prva guba je muka za ženo! Je starost, ki se približuje in sneg in zima srca. A čudoviti tok elektrike lahko ženi za nekaj časa še ohrani smehljaj in pomladno cvetje.

Čudna in mala električna priprava masira lice. Električni tok v tej pripravi mora biti sproti pretrgan, prekinjen. S takim aparatom si je treba tretji obraz, zlasti čelo vsak dan po par minut in izginile bodo prve gube nastopajoče starosti in obraz zadobi zopet svojo prvotno nežnost.

Zares, elektrika je na zmagoslavnem pohodu v naše domove.

Brezalkoholni kotichek.

Treznost je podlaga vsakemu napredku. Vsak delavec se mora zanimati za to velevažno vprašanje. Zahtevajte dva protialkoholna lista brezplačno na ogled. Uprava »Preroda« in »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Kadar bodo delavci uvideli, da je eden izmed glavnih sovražnikov, ki tlačijo delavstvo, pijančevanje, takrat se bodo pričeli lepši časi. Tudi vi se boste pričeli bolj zanimati za to vprašanje, ako zahtevate naša dva lista brezplačno na ogled. Uprava »Preroda« in »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Naj se nihče ne izgovarja, češ, ne vem, kako naj se seznanim s protialkoholnim gibanjem. Zahtevajte dva protialkoholna lista brezplačno na ogled, pa boste spo-

znali kakšen je položaj. Uprava »Preroda« in »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Če se mladina privadi alkoholu, bodo prišli še slabši časi kot so sedaj. Zato vam svetujemo, da zahtevate za-se »Preroda«, za otroke pa »Mladega junaka« brezplačno na ogled. Uprava »Preroda« in »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Pomilovanja vredni so ljudje, ki nimajo poštenega razvedrila. Odrasli ga najdejo lahko v »Prerodu«, mladina pa v »Mladem junaku«. Oba lista pošlje brezplačno na ogled uprava »Preroda« in »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Brezplačno dobi vsak dva lista na ogled, ako sporoči svoj naslov upravi »Preroda« in »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Saj bi vam poslali, pa ne vemo vašega naslova, zato pošljite še danes vaš cenjeni naslov upravi »Preroda« in »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Za pouk in zabavo.

Kolinske dogodbe.

37.

Dva Kolinčana sta šla mimo kopališča. Videla sta tablo z napisom: »Kdor reši potapljačega se, dobi 100 zlatih mark nagrade.«

»Veš kaj, Peter«, reče Kebes, »denarja nimava. Skoči v vodo in se dela, kakor bi se potapljaj. Skoči bom za teboj in te bom potegnil ven, pa bova imela 100 mark.«

Peter skoči v vodo. Ker pa ni znal plavati, se je res začel potapljati in je strahovito vpil, naj ga Kebes reši. Ta je pa mirno stal ob bregu in se ni premaknil. Z največjim naporom se skobaca Peter na breg in se zadere nad Kebesom: »Vrag te vzemi, zakaj mi pa nisi pomagal? Ali nisi videl, da bi bil kmalu utonil!«

Kebes mu mirno pokaže drugo tablo, ne daleč od prve. Na njej je bilo zapisano: »Kdor potegne mrtvega iz vode, dobi 200 zlatih mark nagrade.«

38.

»Včeraj se mi je sanjalo, da sem napravil potovanje okoli sveta.«

»A, zato te nisem tako dolgo videl!«

Borza.

Vrednost denarja na zagrebški borzi dne 7. 10. 1924.

- Za 1 ital. liro Din. 3.05⁰⁰ do 3.08⁰⁰.
- „ 1 funt sterling Din. 312.— do 314.—.
- „ 1 am. dolar v čeku Din. 69.30 do 70.30.
- „ 1 am. dolar v gotovini Din. 68.87 do 69.87.
- „ 1 franc. frank Din. 3.65 do 3.70.
- „ 1 češko krono Din. 2.06⁰⁰ do 2.09⁰⁰.
- „ 1 švic. frank Din. 13.38⁰⁰ do 13.48⁰⁰.
- „ 1000 nem. avstr. kron Din. 9.79 do 9.99.

Popolnoma varno naložite denar

Ljubljansko posojilnico

r. z. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih v Ljubljani

Mestni trg 6. — Telefon št. 9.

vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Izvenljubljanskim vlagateljem so na razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikakih stroškov.

V loteriji zadenejo le nekateri, — v I. delavskem konsumnem društvu pa dobe vsi člani 3% od zakupička, ki ga napravijo pri zadrugi.

Višina je torej odvisna od članov samih.

Vsak naš somišljenik naj bo obenem zaveden zadrugar, ker je to njemu v korist, pa tudi v korist organizacije.

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo,
; Sombor, Split, Šibenik. :

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.

LJUBLJANA MIKLOŠIČEVA C.

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din.

EKSPOZITURA: Bled.

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-ček. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.